

Koekoek in de kijker

(Persbericht: Koekoek vogel van het jaar)

De Koekoek is in het Gooi uitgeroepen tot Vogel van het jaar 2010. Doel daarvan is, om zoveel mogelijk mensen aan te sporen om de komende maanden op de Koekoek te letten. Waarnemingen kunnen worden gemeld op de website van de Vogelwerkgroep.

Lenny Langerveld

Hoe herken je een Koekoek? Het mannetje van de Koekoek roept z'n eigen naam dus dat is makkelijk. Het klinkt precies als de koekoeksklok bij grootmoeder:

Kóekoek...kóekoek. Zelfs de grootste leek kan in principe een Koekoek herkennen. Toch hebben we 'm al een tijdje niet gehoord en dat klopt, want de Koekoek arriveert pas weer rond 20 april in Nederland, en dus ook bij ons in het Gooi.

Een Koekoek op uiterlijk herkennen is al een stuk lastiger. Het mannetje en vrouwtje zien er ongeveer hetzelfde uit. Het zijn vogels van gemiddelde grootte, met een lengte tussen de 26 en 32 centimeter. Formaat Houtduif. Meest opvallende zaken zijn de gestreepte buik en de nogal afhangende vleugels. Zelfs in vlucht komen de vleugels van de Koekoek nauwelijks boven het lichaam uit en dat is een kenmerkend beeld. Als je op leidingen of masten een rare Houtduif of Sperwer ziet zitten, met naar beneden hangende vleugels, dan heb je waarschijnlijk een Koekoek in het vizier.

Pleegouders

Na aankomst in het broedgebied, meestal zo in de loop van april, beginnen de mannetjes hun territorium af te bakenen. Hun luide roep schalt in die periode door de bossen en over de velden. De vrouwtjes arriveren ongeveer tien dagen later en gezamenlijk gaan ze dan op pad om te speuren naar geschikte gastouders voor de eieren. De vrouwtjeskoekoek kiest de toekomstige gastouders door vanaf een zitplaats urenlang hun activiteiten te volgen, vooral de vliegbewegingen met nestmateriaal slaat ze gade. Blijkbaar wil ze zéker weten dat haar jongen in een degelijk nest bij een nette familie worden geboren en opgroeien! Als de gastouders de ballotage zijn doorgekomen en even niet in de buurt van hun nestje zijn, legt het vrouwtje van de Koekoek razendsnel een ei in het nest. Als er al eieren in liggen, gooit ze

er met haar snavel een paar uit. Dit doet het vrouwtje niet bij één nest, nee, in de loop van de komende dagen herhaalt ze deze actie nog talloze malen. Ze doet op deze manier aan risicospreiding. Verschillende eieren, op verschillende data in verschillende nesten. Grote kans dat er altijd wel één uitkomt. Deskundigen weten zeker dat de Koekoek er een stuk slechter aan toe zou zijn, als hij eigen jongen zou opvoeden. De uitverkoren vogels zijn altijd een stuk kleiner dan de Koekoek zelf, bijvoorbeeld de Kleine Karekiet, de Heggenmus, de Tuinfluiter het Winterkoninkje of de Tjiftjaf.

Een echt wonder van de natuur is het, dat de eieren van de Koekoek lijken op de eieren van het gastgezin. Een Koekoek die haar eieren in het nestje van de Kleine Karekiet legt, heeft eieren die weliswaar een stuk groter zijn, maar ze lijken wel op de karekiet-eieren. En dus heeft moedertje Kleine Karekiet geen argwaan als ze neerstrijkt op het reuzenei in haar nestje. Een uitverkoren gastouderpaar is trouwens nog niet jarig. Vanaf de allereerste dag stelt het koekoeksjong álles in het werk om de andere eieren of jonge vogels over de rand van het nest te werken. Voor de pleegouders is het voeden van het koekoeksjong loodzwaar. Het vraagt zeer veel voedsel en moet langer dan normaal gevoed worden. Uiteindelijk, na 19 tot 24 dagen, verlaat de jonge Koekoek het nest. De wijde wereld in. Vanaf half juli beginnen Koekoeken al te zwerven in nachtelijke, eenzame tochten naar de winterkwartieren ten zuiden van Kenia. De pas uitgevlogen jongen blijven nog tot in september, daarna trekken ze eveneens weg. Zonder de hulp van de biologische ouders - die ze nooit zullen kennen - zoeken ze op eigen houtje hun weg naar de winterkwartieren in Afrika.

Koekoek heeft 't zwaar

In Nederland zijn ongeveer 6.000 tot 8.000 broedparen. In nagenoeg alle landen van West-

Europa en Centraal-Europa wordt melding gemaakt van teruglopende aantallen. In Engeland is het aantal gedurende de laatste dertig jaar met 60% teruggelopen en ook in het Gooi heeft de Koekoek het zwaar, zo vermoedt men. Veel vogels passen hun trekgedrag en broedperiode aan de klimaatveranderingen aan. Het Roodborstje bijvoorbeeld, broedt merkbaar vroeger. Maar de Koekoek oriënteert zich op de lengte van dag en nacht en past zijn gedrag

niet aan. Daardoor zijn er minder pleegouders dan vroeger te vinden. Maar ook de sterke afname van het aantal rupsen en kevers heeft een nadelig effect op het aantal koekoeken. Hoort of ziet u een Koekoek? Meld uw waarneming op de website www.vwggooi.nl. Met gezamenlijke krachten kunnen we de stand van zaken van de Koekoek in het Gooi, in kaart brengen en meer te weten komen over de aantallen en verspreiding van deze soort.

De Koekoek is onze 'eigen' Vogel van het jaar. Landelijk is de Bruine Kiekendief die eer dit jaar ten deel gevallen. Deze tekst is onder andere gebaseerd op vroegere artikelen uit De Korhaan, (jaargang 29 en 30) van de hand van Mia Kraal en Dick Jonkers. Ook in 1996 was de Koekoek namelijk Vogel van het jaar in het Gooi.

In aangepaste vorm zal deze tekst ook als persbericht worden aangeboden aan de Gooi- en Eemlander.